

Väkivaltaisesti käyttäytyvät tytöt laitosolosuhteissa

Monica Gammelgård
Vanhan Vaasan sairaala & Tampereen Yliopisto

Taustaa tutkimukselle

- Yhteiskunnassa pojat käyttäytyvät väkivaltaisesti 3-4 kertaa enemmän kun tytöt. Vaikka tyttöjen vakava väkivaltainen käyttäytyminen poliisien tilastojen mukaan onkin lisääntynyt, niin pitkäaikaistutkimus on osoittanut ettei tyttöjen väkivalta Suomessa juuri ole lisääntynyt eivätkä teot ole raaistuneet (Salmi 2008)
- Laitosolosuhteissa ja parisuhteessa tytöt ovat yhtä lailla väkivaltaisia kun pojat. (Archer, 2000; Gammelgård, Koivisto, Eronen, & Kaltiala-Heino, 2008; Krakowski & Czobor, 2004; Moretti & Odgers, 2002; Skeem et al., 2005).
- Tytöt eivät ole poikia vähemmän aggressiivisiä vaan epäsuorassa, verbaalisessa aggressiivisessä käyttäytymisessä poikien ja tyttöjen välillä ei juuri ole eroja (Crick & Grotpeter, 1995)

Taustaa tutkimukselle

- Väkivaltaisen käyttäytymisen kehitys tapahtuu perimän ja ympäristön vuorovaikutuksessa; epäsuotuisat geenit, kasvuolosuhteet, käyttäytymismallit ja ongelmien kasautuminen lisää väkivaltaisen käyttäytymisen riskiä niin tytöillä, kuin pojillakin (Borum et al 2002)
- Väkivaltariskin arvioinnissa tyttöjä on pitkään arvioitu poikatutkimukseen pohjautuvilla menetelmillä (Borum et al 2002; Moretti et al 2002)
- Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat eroja poikien ja tyttöien välillä väkivalta riskiä ennakoivissa

Tyttöjen väkivallan taustalla

- Tyttöjen väkivalta on luonteeltaan useammiten vuorovaikutuksessa ilmenevää ja sosiaalista ja kohdistuu useimmiten ihmiseen johon nuorella on jokin suhde
- Ilmenee usein impulsiivisena vasteena koetulle hylkäämiselle, nolaamiselle tai uhalle
- Voidaan nähdä yrityksenä selviytyä epätoivon ja avuttomuuden tunteiden edessä ja kytkeytyy siis tytöillä vahvemmin kuin pojilla heikkoon itsetuntoon ja depression

(Downey et al 2005)

Tyttöjen väkivallan taustalla

- Väkivaltaisten tyttöjen taustassa on enemmän traumoja & kaltoin kohtelua kuin pojilla. Erityisen haavoittuvia tytöt ovat, mikäli trauman aiheuttaja on lähiomainen

(Moretti & al 2001; Odgers & Moretti, 2002)

- Epäsuotuisat perhetaustat; äidin depressio, vanhempien negatiivisuus ja isän ylikuormittuneisuus & elämän stressi on vahvasti yhteydessä tyttöjen ulospäin suuntautuvaan, aggressiiviseen oireiluun

(Webster-Stratton 1996)

tutkimuskysymykset

- Halusimme selvittää kuinka paljon ja minkälaista väkivaltakäyttäytymistä näillä erityisen haastavaksi luonnehdituilla nuorilla esiintyi
- Halusimme selvittää mahdollisia eroja väkivaltaisesti oireilevien tyttöjen ja poikien välillä
- Ja halusimme tietää vaikuttavatko mahdolliset erot strukturoidun väkivaltariskin arviointimenetelmän toimivuuteen

Oma tutkimus; Aineisto

- 231 nuorta (96 tyttöä)
- 50 (36) nuorisopsykiatrasta potilasta (NP)
- 70 (21) oikeuspsykiatrasta ja erityisen vaikeahoitoista nuorta (OP)
- 110 (39) lastensuojelunuorta (LS)
- Kaikista nuorista laitossajan seuranta (max 6kk)

Taustatiedot

- IKÄJAKAUMA:
  - Keski-ikä: 15.1 (SD 1.5; range 11-18).
- DIAGNOOSIJAKAUMA
  - Pojilla enemmän käytöshäiriötä
  - Tyttöillä enemmän psykoottisia oireita
- STATUS
  - 66% nuorista huostaan otettuja
  - 60% laitoshoidossa yli 6kk

Oma tutkimus: väkivaltariskin arviointimenetelmä

SAVRY

(Strukturoitu Väkivaltariskin arvio Nuoruusikäisille)

- Järjestelmällinen muistilista asiantuntijoille
- 24 riskimuuttujaa, 6 suojaavaa muuttujaa
- Arvioidaan kolmella tasolla; matala, kohonnut, korkea riski
- Arvion pohjalta muodostetaan arvio nuoren todennäköisyydestä syyllistyä väkivallan tekoon

- Menetelmä on validoitu Suomalaisissa olosuhteissa ja toimii niin lastensuojelussa kuin nuorisopsykiatriassakin.

(Gammelgård, M., Koivisto, A.-M., Eronen, M., & Kaltiala-Heino, R. (2008). The predictive validity of the Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY) among institutionalised adolescents. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 19(3), 352-370)

SAVRY

väkivallan määritelmä

- SAVRY:ssa *vakavalla väkivallalla* tarkoitetaan niitä käyttäytymisen ja vahingonteon muotoja, jotka kohdistuvat muihin ihmisiin ja ovat riittävän vakavia aiheuttaakseen uhrille vakavia fyysisiä vammoja riippumatta siitä, johtavatko teot tosiasiasa vammoihin vai ei.
- Väkivallanteoiksi luokitellaan myös mikä tahansa seksuaalinen väkivalta ja aseella tehostettu uhka, joka on riittävän vakavan rikossyytteen nostamiseksi (Borum et al, 2000).

Nimi/Henkilötunnus: _____
 Koodi: _____ Ikä: _____
 Arvioitsija: _____

Suojaavat tekijät		Koodaus On-Ei-X	Kriittinen tekijä
P1.	Prososiaalinen käyttäytyminen		
P2.	Vahva sosiaalinen tuki		
P3.	Voimakkaat kiintymyssuhteet		
P4.	Positiiviset asenteet interventioita ja auktoriteetteja kohtaan	★	
P5.	Voimakas sitoutuminen kouluun		
P6.	Joustavat persoonallisuuden piirteet		

Aikaisempiin elämäntilanteisiin liittyvät riskitekijät		Koodaus M-K-KK-X	Kriittinen tekijä
1.	Aikaisempi väkivaltakäyttäytyminen		
2.	Aikaisempi ei-väkivaltainen rikoskäyttäytyminen		
3.	Varhainen väkivaltakäyttäytymisen aloittaminen		★
4.	Aikaisempi valvonnan/intervention epäonnistuminen		
5.	Itsetuhoisuus tai itsemurhayritykset		
6.	Altistuminen väkivallalle kotona		
7.	Lapsuudenaikainen kaltoinkohtelu		
8.	Vanhemman/huoltajan rikostausta		
9.	Varhainen hoivasuhteen katkeaminen		
10.	Heikko koulumenestys		

Muut riskitekijät		Koodaus M-K-KK-X	Kriittinen tekijä

Muut suojaavat tekijät		Koodaus On-Ei-X	Kriittinen tekijä

Sosiaaliset/tilannesidonnaiset riskitekijät		Koodaus M-K-KK-X	Kriittinen tekijä
11.	Epäsosiaalinen toveripiiri		
12.	Toverien hyljeksimäksi joutuminen		
13.	Stressi ja heikot coping-keinot		
14.	Vanhemmuuden puuttuminen		
15.	Sosiaalisen tuen puute		
16.	Vieraannuttava elinympäristö		

Riskin kokonaisarvio		
Riskiarvio	Matala	Kohonnut
		Korkea

Erityistä huomattavaa/huolestuttavaa	

Yksilöön liittyvät/kliiniset riskitekijät		Koodaus M-K-KK-X	Kriittinen tekijä
17.	Negatiiviset asenteet		
18.	Riskinotto/impulsiivisuus		
19.	Päihdeongelmat		
20.	Vaikeus hallita vihantunteita		
21.	Kyvyttömyys tuntea empatiaa/katumusta		
22.	Tarkkaavaisuushäiriö/hyperaktiivisuus		
23.	Huono hoitomyöntyvyys		
24.	Vähäinen mielenkiinto/sitoutuminen kouluun		

Arvion suorittivat:
 Allekirjoitus: _____
 Päiväys: _____

Rajoitustilanteet	Kaikki (osallistujien % määrä)	Tytöt (osallistujien % määrä)	Pojat (osallistujien % määrä)	p
	N=231	N=96	N=135	
Vakavaa muihin ihmisiin kohdistuvaa väkivaltaa	48 (10%)	26*(10%)	22 (10%)	
Lievää muihin ihmisiin kohdistuvaa väkivaltaa	198 (17%)	137 (17%)	61 (17%)	.05
Vakavia uhkailutilanteita	46(12%)	13 (11%)	33 (11%)	
Itseen kohdistuvaa	232(10%)	214 (17%)	18 (5%)	.02
Yleinen häiriö käyttäytyminen	273 (15%)	154 (32%)	119 (29%)	
Karkaamisia/ yrityksiä	131 (32%)	44 (8%)	87 (7%)	
Ei väkivaltainen rikollinen toiminta	67 (8%)	9 (7%)	58 (8%)	

Tulokset

Rajoitustilanteet tytöt/pojat

- Tyttöillä oli enemmän rajoitustilanteita liittyen lievään muihin kohdistuvaan väkivaltaan kuin pojilla.
- Tyttöillä oli myös enemmän itseen kohdistuvia tekoja kuin pojilla.
- Tyttöjen keskuudessa, yksi tyttö teki puolet kaikista vakavista muihin kohdistuvista väkivallanteoista
- Noin 5%, sekä pojista, että tytöistä tekivät suurimman osan kaikista väkivaltaisista teoista.

Väkivaltatilanteet eri laitoksissa

	KAIKKI			NP			OP			LS			<i>p.</i>
	Tot.	T	P	Tot.	T	P	Tot.	T	P	Tot.	T	P	<i><0.001</i>
	(231)	(96)	(135)	(51)	(36)	(15)	(70)	(21)	(49)	(110)	(39)	(71)	
Tilanteiden määrä	292	176	116	8	8	0	242	159	83	42	9	33	
Tilanteisiin osallistuneet (%)	54 (23)	21 (22)	33 (24)	6 (12)	6 (17)	0	26 (37)	11 (52)	15 (31)	22 (20)	4 (10)	18 (25)	<i>0.003</i>

Väkivaltatilanteet eri laitoksissa

- Kaikki väkivallanteet NP yksikössä seuranta-aikana (6kk) oli tyttöjen tekemiä (lieviä)
- OP tytöillä oli kaikista eniten lievää väkivaltaa, ja itsetuhoista käyttäytymistä. Yksi tyttö teki yksin puolet kaikista vakavista väkivaltaisista teoista tässä tyttöryhmässä.
- LS tytöillä ja pojilla oli muita enemmän karkaamisia, ja tytöillä lisäksi enemmän ei-väkivaltaista rikollisuutta kun muilla tytöillä

Interaktioanalyysi

SAVRY Muuttujat * toteutunut väkivalta

Tytöt

Pojat

Interaktion
merkitsevyys

OR

OR

p

Korkea riskiarvio verrattuna yhdistettyyn Matala + Kohonnut riskiin

	low+mod	reference	reference	.032
1. Aikaisempi väkivalta	high	10.46	2.33	
	low+mod	reference	reference	.022
2. Aikaisempi ei-väkivaltainen rikos	high	0.48	2.79	
	low+mod	reference	reference	.067
11. Epäsosiaalinen toveripiiri	high	0.39	2.14	
	low+mod	reference	reference	.099
13. Stressi ja heikot selviytymis- strategiat	high	7.58	1.60	
	no	reference	reference	0.033
P4. Positiivinen suhtautuminen auktoriteetteihin	yes	4.70	0.63	

Sukupuolten välisessä interaktioanalyysissä ilmeni että...

- Korkean riskiluokan tytöillä, joilla oli vakavaa väkivaltaista käyttäytymistä taustassaan, olivat suuremmassa riskissä kun pojat käyttämään sitä uudestaan ja tarvitsevat siis enemmän tukea asian käsittelyssä.
- Korkean riskin pojilla väkivaltainen käyttäytyminen tai epäsosiaaliseen toveripiiriin liittyminen ennakoivat myöhempää väkivaltaa, mutta tytöillä nämä yhteydet olivat negatiivisessa suhteessa
- Viimeaikainen stressi ja puutteelliset kyvyt kohdata stressaavia tilanteita altisti sekä tyttöjä että poikia myöhemmälle väkivallalle, mutta ilmeni, että tytöillä kuitenkin huomattavasti enemmän
- Lopuksi ilmeni että SAVRYn suojaava muuttuja ”Positiivinen suhtautuminen auktoriteetteja ja interventioita kohtaan” lisäsi väkivallan riskiä niissä tytöissä, jotka oli arvioitu korkeanriskin luokkaan kuuluviksi!

(Gammelgård, Weizman-Henelius, Koivisto & Kaltiala-Heino, 2011, Gender differences in violence risk profiles, Under review in the Journal of Forensic Psychiatry and Psychology)

Siispä, mitä opimme?

- Saimme tukea oletukselle että laitoksissa tapahtuu väkivaltaa. Se on laadultaan enimmäkseen impulssiivista ja lievää, tai itseenkohdistuvaa väkivaltaa.
- Tytöt osallistuvat tekoihin yhtä paljon ja jopa enemmän kuin pojat
- Pieni osa nuorista tekee valtaosan teoista myös laitososuhteissa

Siispä, mitä opimme?

- Väkivaltariskin arvioimisessa jatkossa tulisi kiinnittää huomiota niihin korkean riskin tyttöihin joilla lisäksi on aikaisempaa vakavaa väkivaltaa, viimeaikaista stressiä ja heikkoja selviytymiskeinoja.
- Epäsosiaaliset ystävät ja rikollismyönteinen asennoituminen lisää väkivallanriskiä korkean riskiryhmän pojissa mutta ei tytöissä!
- Korkean riskiryhmän tyttöjen joukossa saatu tulos positiivisen asennoitumisen ja kohonneen väkivaltariskin kohdalla voidaan olettaa liittyvän tyttöjen näennäisen hyvään toimintakykyyn ja keinottomuuteen hallita turhautumista ja pettymyksiä erityisesti vuorovaikutussuhteissa

Kiitos huomiostanne!

Monica.Gammelgard@vvs.fi

